

Bucejant en l'oceà de Sant Jordi

La producció novel·lística en la nostra llengua presenta els darrers mesos un balanç encoratjador. 2014 ha estat l'any del retorn de Manuel Baixauli amb *La cinquena planta* (Proa). Set anys després de l'aclamada i multipremiada *L'home manuscrit*, el suecà re-crea literàriament una greu malaltia que va patir per construir una ficció hipnòtica que ens fa penetrar en l'intransferible univers de l'autor. Un altre retorn esperat ha estat el de Marta Rojals. L'esquerpa autora de Palma de l'Ebre, que debutà amb l'enorme èxit de *Primavera, estiu, etcètera* (2011), està trobant de nou el favor dels lectors i la crítica amb *L'altra* (RBA - La Magrana), un llibre, tal ve-

Un any més, la diada de Sant Jordi serà l'aparador perfecte perquè el llibre i la lectura ocupen l'espai de relleu social i informatiu que no sempre té. No obstant això, pel caràcter massiu i, en certs aspectes, excessiu, la festa del llibre i la rosa sol estar patrimonialitzada pels grans èxits de vendes, per les apostes editorials segures. En aquestes pàgines, però, farem un recorregut per les novetats en català més interessants sense atendre a la seua capacitat o no de fer caixa.

gada, menys sorprenent però més sòlid on, sense perdre la petja del seu estil desimbolt, rastreja amb bon olfacte els efectes de la crisi. Per la seua part, un altre dels narradors vigorosos del panorama actual, Vicenç Pagès Jordà, ha estat capaç de tornar a seduir molts lectors amb *Dies de frontera* (Proa, Premi Sant Jordi 2013), una novel·la que narra una història d'amor que sembla convencional però ho fa a través d'un artefacte narratiu ple d'enginy i subtilesa. Antoni Vives amb *I demà el paradís* (RBA) també ha estat un retorn benèfic per crítica i públic, una consideració compartida per Manuel Cuyàs i el seu llibre de memòries *El nét del pirata* (Proa). Amb tot, un dels llibres més comentats els mesos previs a Sant Jordi, per l'agosarat plantejament de retroficció política –una novel·la ambientada en una Catalunya independent l'any 1949– ha estat *Els ambaixadors* (Destino) de l'andorrà Albert Villaró,

una novel·la que arribava avalada pel premi Josep Pla 2014. Un altre volum amb premi és *El plagi* (Proa), de Sílvia Romero, que té l'al·licient d'haver estat premiat pels lectors a través d'"El lector de l'Odissea". En una altra ona, ben diferent, trobem la primera novel·la de l'ex-cantant d'Obrint Pas Xavi Sarrià, *Totes les cançons parlen de tu*, una història generacional escrita amb bon pols i estil que és el primer llançament del segell valencià Sembra Llibres. En aquesta mateixa editorial, l'escriptora menorquina Esperança Camps i la periodista valenciana Empar Marco, debutant en tasques literàries, han lliurat *Vertigen*, una, precisament, vertiginosa novel·la que literaturitza amb pols i un difícil sentit de la distància uns fets recents com ara el tancament de RTVV.

Els darrers mesos també han arribat novetats interessants d'autors joves com ara Joan Todó (la Sènia, 1977), amb un

volum, *L'horitzó primer* (L'Avenç), que va veure la llum a finals del 2013 i que ha tingut una càlida acollida crítica. O Sergi Pons (Barcelona, 1979), que ha presentat una meritòria i molt directa primera novel·la, *Mars del carib* (1984), que fa un descarat retrat d'una galeria de vides desballestades del barri de Sant Andreu. A punt de Sant Jordi, a més, arriba la darrera novel·la del sempre interessant Joan Jordi Miralles (premi Andròmina dels Octubre per *L'altíssim*). El manresà esmola les seues armes narratives, sobretot la capacitat de colpir i colpejar el lector, amb *Una dona meravellosa* (Labreu). Una línia d'atreviment en sintonia amb la del periodista David Castillo i el seu *Barcelona no existeix* (Empúries), una paràbola futurista que dibuixa un horitzó gens abellidor per a la capital catalana.

Gènere negre i narrativa breu. Per als amants del gènere negre i d'intriga, destacarem quatre títols recents: *Eufòria* (Proa), del mediàtic Xavier Bosch, *Les escopinades dels escarabats* (Premi Ciutat d'Alzira, Bromera), d'un dels mestres del gènere, Andreu Martín, *Les mans del drac* (Llibres del delictes), del mallorquí Sebastià Bennassar, tot just una novel·la ambientada en un Sant Jordi ple d'assassinats, i *Tempesta al Bàltic* (Meteor), on Salvador Balcells recupera el sots-inspector Espinosa en una història amb alè de novel·la negra escandinava.

En el camp de la narrativa breu, mentrestant, destaca l'originalitat (o l'atreviment, o tot plegat) de la mallorquina Neus Canyelles, que a *Mai no sé què fer fora de casa* (Premi Mercè Rodoreda, Proa) recrea 16 contes d'autors de la literatura universal com Maupassant, Bukowski o Txèkhov. Per la seua part, Isabel-Clara Simó torna a la narrativa curta amb el recull *Tota aquesta gent* (Edicions 62), llibre amb diversos blocs estilísticament marcats i un final de traca on la societat catalana queda caricaturada a través d'un relat delirant. També s'ha de destacar el recull de 12 relats *Els miralls negres* (Meteor), del poeta i narrador de Santanyí Antoni Vidal Ferrando. Finalment, una recomanació a cegues: a l'hora de redactar aquest reportatge ens arriba *BQTP-Tanque parèntesi* (Labreu), les cròniques urbanes de Martí R. Electricque ben prometedores si ha estat capaç de mantenir o millorar

PRATS I CAMPS

Manuel Baixauli, fotografiat en el seu estudi de Sueca.

el nivell del seu bloc. I tot just un llibre que és gènere negre i narrativa curta alhora és *Elles també maten* (Llibres del delictes), un recull d'històries en clau criminal escrites únicament per dones: Margarida Aritzeta, Teresa Solana, Car-

me Torras, Maria Carme Roca, Núria Cadenes, Esperança Camps, Empar Fernández, Susana Vallejo, Susana Hernández, Marta Banús, Laura Díaz-Roig, Mònica Batet i Anna Maria Villalonga són les autores.

Reedicions i traduccions importants. Molt recents són també dues reedicions importants en el context de la literatura catalana: la publicació en un únic volum de dues de les novel·les de Pere Calders (Barcelona, 1912-1994), *Gaeli i l'home de Déu* i *La glòria del Doctor Larén* (RBA-La Magrana). També és molt ressenyable la recuperació en un mateix volum, per part d'El Gall Editor, de dos dels dietaris del poeta, crític i narrador Blai Bonet i Ribo (Santanyí, Mallorca, 1926-1997), *Els ulls* (1973) i *La mirada* (1975).

Les editorials, altrament, també s'han aplicat en el terreny de la traducció, ja siga d'obres contemporànies o recuperant autors clàssics. Respecte de les primeres, destaca poderosament la publicació de la novel·la *Ànima* (Edicions del periscopi), del canadenc francòfon d'origen libanès Wajdi Mouawad, conegut internacionalment per les seues obres teatrals. Aquesta novel·la està narrada des del punt de vista animal, en un sentit literal de l'expressió. Novel·la animista i pertorbadora que ha estat multipremiada abans de veure la llum en català amb traducció d'Anna Casassas. En una línia també de densitat anímica trobem *Els meus pares* (Club Editor), del desaparegut autor francès Hervé Guibert, amb traducció de David Llig. Però si parlem de capacitat colpidora, una de les millors novel·les recents és *Retorn a Killybegs* (1984), la devastadora història sobre l'IRA que ens arribà de la mà del periodista francès, corresponsal a Irlanda molts anys, Sorj Chalandon. Més convencional és el retorn a la novel·la, 35 anys després, del veteraniíssim James Salter (Nova York, 1925) amb *Això és tot* (Empúries). La història al llarg de diferents dècades de l'editor Philip Bowman conté la saviesa narrativa i l'alè dels grans clàssics nord-americans com Philip Roth o Saul Bellow, invocats en algun moment de la novel·la. Mentrestant, el segell valencià Bromera ha propiciat el retorn de dos escriptors amb gran part de la seua obra traduïda al català, l'italià Erri de Luca, que continua explorant el seu commovedor univers i una prosa de colpidora concentració poètica en *Història d'Irene*, i l'irlandès John Banville, que retorna amb el seu pseudònim per a la novel·la negra de Benjamin Black amb *Venjança*. Amb tot, una de les novetats internacionals més curioses dels darrers temps és la que ens proporciona el bri-

Economia de l'absurd
Què comptem més: contribuir a guanyar o a viure?
 Josep Burgaya

3i4 edicions

PREMI OCTUBRE JOAN FUSTER D'ASSAIG

NOVETATS 3i4
 Edicions Tres i Quatre / València

Pots seguir-nos a
Facebook i Twitter

Visita la nostra botiga virtual
 en www.tresiquatre.com

tànic Matt Haig amb *Els humans* (vegeu pàgines 56 i 57 d'aquest número d'EL TEMPS). A través d'Empúries arriben la molt divertida *Lolito*, del jove Ben Brooks (Gloucestershire, 1992), que té l'aval *hipster* del músic australià Nick Cave, i *Aquesta casa està embuixada*, la nova novel·la de l'irlandès John Boyne, que es va fer mundialment conegut amb *El noi del pijama de ratlles*. També en aquesta editorial trobem en català *Zero, zero, zero*, l'exhaustiva crònica sobre el món de la cocaïna de Roberto Saviano, el seu retorn després de l'èxit rotund de *Gomorra*. Un altre assaig amb molt d'èxit, en aquest cas a França, és *Quaranta nits amb Montaigne* (Blackie Books), d'Antoine Compagnon, un llibre que fa propera la figura del pensador. Finalment, El Gall Editor publica la traducció a la nostra llengua de l'obra d'un dels escriptors gallecs més importants del segle XX, Eduardo Blanco Amor, desaparegut el 1979. El llibre en qüestió és *La gresca*, la crònica dels darrers dies de tres personatges marginals.

Respecte dels clàssics editats en català, Viena ha editat recentment el primer volum d'*El cantó de Guermantes*, una de les novel·les de Marcel Proust del cicle *A la recerca del temps perdut*, i una insospitada novel·la esquitxada d'humor del mestre del misteri Graham Green, *Viatges amb la tieta*. No menys interessant és l'oferta d'Edicions de 1984 amb la publicació d'*El llogaret*, de William Faulkner, i, sobretot, la monumental *Fulles d'herba*, de Walt Whitman, el producte de quatre dècades de treball traduït al català pel poeta mallorquí Jaume Pons Alorda.

PRATS I CAMPS

XAVIER PUJOL

Vicenç Pagès, durant una recent visita a València. A la dreta, l'andorrà Albert Villaró.

EL TEMPS

EDITORIAL PROA

A l'esquerra, el desaparegut Blai Bonet. A la dreta, la mallorquina Neus Canyelles.

Matricula't

PRATS I CAMPS

Esperança Camps i Empar Marco, coautores de *Vertígen*.

Versos el dia del llibre i la rosa.

Pel que fa a la poesia, els darrers mesos han estat presidits pel retorn als versos en català de Pere Gimferrer, dotze anys després, amb *El castell de puresa* (Proa) i

el debat sobre si es tracta o no d'un llibre al nivell de la seua producció anterior. Però hi ha molta vida poètica al marge de l'egregi acadèmic. Si més no, autors com Jordi Llavina (*Contrada*, Tres i Quatre)

o Marc Romera (*La Nosa*, Premi Carles Riba, Proa), ens han deixat llibres importants en la seua trajectòria però, això sí, d'intencions estilístiques i temàtiques ben diferents. Com ara també s'han de destacar llibres que han entrat amb bon peu crític, com per exemple *Quan érem divendres* (Metèora), el millor llibre de la jove poeta d'Oliva Àngels Gregori. O els volums, també en aquesta editorial, *Punt rere punt*, de Xavier Farré, i *El grum i la morca*, del valencià Toni Espí, que conté els versos més commovedors de la seua trajectòria inclosos en un poema dedicat a son pare. A punt de Sant Jordi també arriben *Bratislava o Bucarest* (Edicions 62), de Manuel Ollé, i *Quanta aigua clara als ulls de la veïna* (1984), de Jaume Coll Mariné.

Un Sant Jordi històric. Ficció i assajos.

Aquest és el Sant Jordi que coincideix amb l'efemèride del 1714, una celebració que va tenir una eclosió editorial fa mesos però que encara continua generant nou material. A la novel·la *1714 Entre dos focs* (Edicions 62), Jordi Mata (Barcelona, 1966) presenta els fets històrics que precediren la gran batalla del 1714. Per la seua part, Jordi Santasusagna recrea a *Bandera negra* (Grega) fets històrics però, en aquest cas, els que tingueren lloc al setge de Cardona, el 1711. Sobre 1714, altrament, potser un dels assajos més importants generats recentment és *Una societat assetjada* (Empúries), d'Albert Garcia Espuche, un llibre que analitza els 414 dies de setge a Barcelona a través dels documents notariais. També històric, però en unes altres coordenades, és l'assaig de Martí Domínguez *El somni de Lucreci* (Premi Carles Rahola d'Assaig, Proa), on fa un brillant recorregut a la història de la ciència i les tensions no acabades de resoldre amb la irracionalitat i la religió. Tanquem amb un assaig de temàtica contemporània, el suggeridor i inquietant *Economia de l'absurd* (Premi Joan Fuster dels Octubre, Tres i Quatre), del professor Josep Burgaya. El subtítol de l'obra, *Quan comprar més barat contribueix a quedar-se sense feina*, aporta pistes al respecte de la seua temàtica, centrada a denunciar un sistema econòmic de venda barata que beneficia el consum però acaba penalitzant l'economia.

Xavier Aliaga

premis
iei 2014

Dotació dels premis: 5.000 €

Termini de presentació d'originals: divendres, 27 de juny de 2014

Acte de lliurament dels premis: dijous, 18 de setembre de 2014, IEI

Informació
Servei de Difusió Interior.
Institut d'Estudis Ilerdencs
Plaça de la Catedral s/n, 25002 Lleida
Tel.: 973271500
difuint@diputaciolleida.cat
www.fpiei.cat

premi les talúries
XIX premi de teatre o guió d'espectacle teatral

XXII premi de prosa
XXII premi de poesia

XIII premi de fotografia ton sirera

XXIX premi de divulgació científica humbert torres

INSTITUT D'ESTUDIS ILERDENCS
Fundació Pública de la Diputació de Lleida

Diputació de Lleida
municipis, territori i tu